

Competències educatives bàsiques

Aportació del Consell Escolar de Catalunya a les
Jornades de Consells Escolars de les Comunitats Autònomes i de l'Estat
Bilbao, maig de 2008

1. L'APLICACIÓ DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES A CATALUNYA

Antecedents

A Catalunya, el 1997, el Departament d'Ensenyament va promoure una recerca per identificar les competències bàsiques, que va dur a terme el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu en col·laboració amb la FREREF (*Fondation des Régions Européennes pour la Recherche en Éducation et en Formation*).

Aquesta recerca, en la qual van participar també les comunitats autònomes de les Illes Balears i de les Canàries, va concloure amb la identificació de les competències bàsiques en els àmbits del currículum següents: el lingüístic, el matemàtic, el tècnicocientífic, el social i el laboral, per recollir un conjunt de competències de caràcter transversal, algunes de les quals tenen com a objectiu la preparació per a una incorporació immediata al món laboral. El resultat d'aquesta recerca es va publicar l'any 2000 amb el títol *Identificació de les competències en l'ensenyament obligatori*.

Una vegada acomplert el calendari d'aplicació de la LOGSE, el Departament d'Ensenyament va posar en marxa la Conferència Nacional d'Educació (CNE) 2000-2002, amb la voluntat de fer un diagnòstic exhaustiu del sistema educatiu català i de concretar propostes de millora.

La CNE, coordinada des del Consell Superior d'Avaluació (CSAV), es va organitzar en set seccions que van treballar els aspectes considerats més rellevants de l'educació, un dels quals era el de les competències bàsiques, com a continuació de la recerca esmentada, proposant la concreció de la gradació entre primària i secundària. Les conclusions i propostes de la conferència queden recollides en la publicació *Conferència Nacional d'Educació 2000-2002. Debat sobre el sistema educatiu català. Conclusions i propostes* (Consell Superior d'Avaluació 2002).

El pas següent va ser identificar les competències bàsiques en aquells àmbits en què encara no s'havia fet: tecnologies de la informació i comunicació (TIC), ensenyaments artístics i educació física. L'any 2002, el CSAV va iniciar l'estudi d'identificació de les competències

bàsiques en TIC, en el qual van participar set comunitats autònomes: Astúries, Castella-La Manxa, Balears, Canàries, Múrcia, Euskadi i València (Aragó i La Rioja van intervenir només en les fases inicials del treball). Aquest estudi va establir també la gradació de competències entre primària i secundària. Posteriorment, es van realitzar els estudis corresponents a la identificació de les competències bàsiques dels àmbits d'ensenyaments artístics i educació física. Aquests estudis van comptar amb la col·laboració de les comunitats autònomes de Múrcia i Balears.

Tal com es descriu a l'apartat 4, a partir del curs 2000-2001, s'inicia l'aplicació de proves d'avaluació de competències bàsiques. A l'apartat 7 (Activitats d'extensió), es detallen cronològicament les actuacions més destacades de l'Administració educativa sobre les competències bàsiques.

1. Normativa curricular

Com a desplegament de la Llei orgànica d'educació (LOE), l'ordenació curricular a Catalunya es concreta en la normativa següent:

- Decret 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària (DOGC núm. 4915, de 29-6-2007).
- Decret 143/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria (DOGC núm. 4915, de 29-6-2007).

Ambdós decrets inclouen les competències bàsiques, enfocades en el sentit que s'exposa a continuació.

La necessitat de plantejar com a finalitat educativa la millora de les capacitats de les persones fa que sigui imprescindible centrar el currículum en les **competències bàsiques** per aconseguir, en primer lloc, integrar els diferents aprenentatges tot impulsant la transversalitat dels coneixements. En segon lloc, centrar-se en les competències afavoreix que l'alumnat integri els seus aprenentatges, posant en relació els diferents tipus de continguts i utilitzant-los d'una manera efectiva en diferents situacions i contextos. I, en tercer lloc, s'orienta el professorat, en permetre identificar els continguts i criteris d'avaluació que tenen caràcter bàsic per a tot l'alumnat i, en general, per inspirar les diferents decisions relatives al procés d'ensenyament i aprenentatge.

La finalitat central de cada una de les àrees curriculars és el desenvolupament de les competències bàsiques, tot tenint en compte que cada una de les àrees contribueix al desenvolupament de competències diferents i, alhora, cada una de les competències bàsiques s'assolirà com a conseqüència del treball en les diferents àrees.

Perquè el currículum sigui coherent amb els plantejaments que s'acaben de proposar, cal tenir en compte dos grups de competències bàsiques: un primer grup de competències més transversals, que són la base del desenvolupament personal i les que construeixen el

coneixement, entre les quals cal considerar les comunicatives per comprendre i expressar la realitat, les metodològiques, que activen l'aprenentatge, i les relatives a la formació de les persones; i un segon grup, més específiques, relacionades amb la cultura i la visió del món, que farà que les accions dels joves siguin cada vegada més reflexives, crítiques i coherents.

Per aconseguir un desenvolupament d'aquestes competències, cal tenir en compte que totes estan en estreta relació i complementarietat: la visió de la realitat social i física és una construcció cultural que es produeix en les interaccions humanes que demanen competències personals i socials de la comunicació i metodològiques. Alhora, aquestes competències no es poden desenvolupar si no és omplint de significat, de contingut significatiu per als infants, la seva exercitació en les activitats escolars i fent-les útils en la resolució de les situacions que el món físic i social planteja. És a dir, l'educació ha de desenvolupar harmònicament la competència d'actuar com a persona conscient, crítica i responsable, en el món plural i divers que és la societat del segle XXI.

Per a l'educació obligatòria, s'identifiquen com a competències bàsiques les vuit següents:

Competències transversals

- Les competències comunicatives:
 1. Competència comunicativa lingüística i audiovisual
 2. Competències artística i cultural
- Les competències metodològiques:
 3. Tractament de la informació i competència digital
 4. Competència matemàtica
 5. Competència d'aprendre a aprendre
- Les competències personals:
 6. Competència d'autonomia i iniciativa personal

Competències específiques centrades en conviure i habitar el món:

7. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic
8. Competència social i ciutadana

2. Altra normativa

El Departament d'Educació aprova cada curs escolar les resolucions que donen instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres docents de Catalunya i, des del curs 2000-2001, cada resolució conté un apartat específic dedicat a les *competències bàsiques*.

La normativa corresponent al curs actual són les *Resolucions d'11 de juliol de 2007 per les quals s'aproven les instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres educatius públics i privats d'educació infantil primària i educació especial, i d'educació secundària del Departament d'Educació per al curs 2007-08*.

L'eficàcia en la consecució de les **competències bàsiques** depèn d'una bona coordinació de les activitats escolars de totes les matèries curriculars, l'organització de l'equip docent, la

participació de l'alumnat en la dinàmica del centre i en el mateix procés d'aprenentatge, la complementació del treball individual i el treball cooperatiu, l'ús de determinades metodologies i recursos didàctics, l'acció tutorial amb atenció a la formació personal i les relacions amb les famílies, i, finalment, la planificació de les activitats complementàries i extraescolars.

En el marc del projecte educatiu, els centres han de precisar els objectius que garanteixen l'assoliment de les competències bàsiques i determinar l'atenció que cal donar, des de cada una de les matèries, a les competències que tenen un caràcter més transversal.

3. Mesures organitzatives dels centres

El Pacte Nacional per a l'Educació (firmat el 20 de març de 2006)

Al mes de gener de 2005 s'obria a Catalunya un debat per assolir un Pacte Nacional per a l'Educació, com a pas previ a l'elaboració de la futura llei d'educació de Catalunya. El document base del debat plantejava cinc àmbits de reflexió: el professorat, l'autonomia de centres, la igualtat d'oportunitats i la llibertat d'ensenyament, el paper de les famílies i la coresponsabilitat dels ajuntaments. El mateix document anunciava un futur debat sobre els aspectes curriculars.

Una de les mesures que el Pacte Nacional per l'Educació conté és l'aplicació de la sisena hora en l'educació primària dels centres educatius públics:

"L'ampliació de l'horari escolar en una hora diària per a l'alumnat en l'educació primària ha de comportar una millora qualitativa de la pràctica educativa en tots els centres públics. Per aquesta raó, cal assegurar que aquesta mesura es dugui a terme amb garanties de qualitat, pel que fa a l'organització tant de l'horari escolar com de l'activitat del nou temps educatiu.

El Departament d'Educació ofereix les orientacions curriculars i garanteix la formació adient i suficient al professorat dels centres d'educació primària, perquè puguin aplicar la sisena hora amb qualitat centrant-se en activitats d'exercitació d'habilitats que afavoreixin l'assoliment de les competències bàsiques."

Pla estratègic/ Pla d'autonomia de centres

El pla estratègic d'un centre educatiu és la concreció dels seus objectius durant un període de quatre cursos escolars consecutius, en el marc del seu projecte educatiu i curricular i dels procediments d'avaluació que el pla d'avaluació interna preveu. Els centres que tenen un pla estratègic poden disposar d'una major autonomia per fixar els seus objectius, la manera d'aconseguir-los i els recursos necessaris.

- Decret 132/2001, de 29 de maig, pel qual es regulen els plans estratègics dels centres docents sostinguts amb fons públics (DOGC núm. 3401, d'1-6-2001).

Des de l'inici del curs 2005-2006, el Departament d'Educació ha posat en marxa el Pla d'Autonomia de Centres (PAC). El PAC pretén donar més poder de decisió als centres per emprendre projectes que afavoreixin la millora. Els centres disposen de més marge en la presa de decisions perquè puguin fixar i gestionar els seus objectius, la manera d'assolir-los i els recursos adients. Diversos centres que posen en marxa plans estratègics i de millora treballen les competències bàsiques.

4. Avaluació basada en el model de competències

Des del curs 2000-2001 s'han realitzat a Catalunya avaluacions de competències bàsiques al quart curs d'educació primària i des del curs 2001-2002 al segon curs d'educació secundària obligatòria. A partir del primer treball d'identificació de competències (2000), que es va fer en col·laboració amb la FREREF, i de la gradació posterior en el marc de la Conferència Nacional d'Educació (2000-2002), es van seleccionar unes competències bàsiques perquè fossin avaluades, tant en l'educació primària com en l'educació secundària.

La Direcció General d'Ordenació Educativa va encarregar a grups d'experts l'elaboració d'unes proves per avaluar aquestes competències amb la petició explícita que els reactius o les situacions-problema proposats estiguessin molt vinculats a la vida real dels alumnes i impliquessin una visió interdisciplinària i competencial dels aprenentatges. Les proves han estat pilotades en un grup reduït de centres i revisades abans de la seva aplicació per diferents unitats del Departament (CSAV, Inspecció, Formació...).

Aquestes proves han tingut una aplicació censal, orientada a l'avaluació interna dels centres, i una aplicació de mostra duta a terme pel Consell Superior d'Avaluació, orientada a poder realitzar una avaluació del conjunt del sistema educatiu i un estudi dels resultats en profunditat.

L'avaluació per part del CSAV s'ha fet cada dos anys en cada una de les etapes educatives i ha estat objecte de la publicació d'un informe. Els resultats dels alumnes de la mostra han pogut utilitzar-se com a resultats de contrast en cada un dels centres educatius. En cap cas no s'han publicat els resultats dels centres.

A la pàgina web del Consell Superior d'Avaluació, es pot obtenir informació complementària d'aquestes avaluacions: http://www.gencat.net/educacio/csda/actuacions/comp_bas.htm

2001. Competències bàsiques 10 anys (Cb 10). S'avaluen les competències en diferents àmbits: lingüístic, matemàtic, social i científic.

2002. Competències bàsiques 14 anys (Cb 14). A més dels àmbits anteriors, s'inclouen les competències bàsiques en TIC i llengua estrangera (anglès/francès).

2003. Cb 10. S'inclou l'avaluació de les competències bàsiques en l'àmbit artístic.

2004. Cb 14. S'avaluen tots els àmbits avaluats en els cursos anteriors.

2005. Cb 8-10-12. Es focalitza l'avaluació en l'àmbit matemàtic. A la publicació d'aquest any i a les posteriors, s'amplia l'apartat d'orientacions per a la millora.

2006. Cb 14. Es focalitza l'avaluació en l'àmbit matemàtic.

2007. Cb 10. Es focalitza l'avaluació en l'àmbit lingüístic.

El curs següent a cada aplicació i en el context d'avaluació interna, els centres tornen a aplicar les mateixes proves a fi de contrastar els seus resultats amb una nova promoció d'alumnes.

Amb la finalitat de donar suport a l'avaluació interna dels centres, des del curs 2002-2003, juntament amb els resultats obtinguts en els centres de la mostra, s'ha incorporat un estudi més detallat d'algunes de les activitats utilitzades per avaluar les competències seleccionades, com també instruments per a la reflexió en els centres, que proporcionen orientacions per a la millora dels resultats.

Catalunya ha participat també en tots els estudis internacionals coordinats per l'Institut d'Avaluació del Ministeri d'Educació i Ciència, formant part de la mostra estatal. En el cas de l'estudi PISA, des de l'any 2003 s'ha anat ampliant la mostra.

5. Informes i dictàmens del Consell Escolar de Catalunya (CEC) en relació amb les competències bàsiques

Aportacions del CEC a la Conferència Nacional d'Educació (2002)

El Consell Escolar de Catalunya (CEC) va formar part del Comitè Organitzador de la Conferència Nacional d'Educació. Dos dels set coordinadors de cada àmbit eren membres del Consell. Alhora, representants de diferents estaments presents en el CEC formaven part dels equips de participació que van treballar conjuntament amb els equips tècnics de cada àmbit de la conferència. A més, el Ple del Consell va acordar afegir un àmbit més, referit a la participació i als consells escolars, atès el caràcter d'aquest organisme.

Aportacions del CEC al Debat curricular (2005)

El Consell Escolar de Catalunya va participar en el debat amb una aportació al document *Debat curricular. Reflexions i propostes*, en la qual, entre altres valoracions i reflexions, proposa que, quan es concretin les línies del currículum, s'analitzin quines són les competències bàsiques i fonamentals i quines són d'ampliació o aprofundiment, a fi d'ajudar els mestres i el professorat en les programacions, ja que no s'ha de donar el mateix tractament a un tipus o un altre de competències. També va remarcar que temes clau, bàsics i imprescindibles són la selecció de continguts, la nova orientació i naturalesa dels aprenentatges i com s'ensenyen.

Dictàmens del Consell Escolar de Catalunya (2007)

- Dictamen 3/2007 sobre el Decret 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.
- Dictamen 5/2007 sobre el Decret 143/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria.

6. Formació del professorat

Competències dels professionals de l'educació. És tasca del Departament d'Educació establir clarament quines han de ser les competències professionals dels futurs docents de Catalunya. Serà tasca de la Universitat implementar les mesures més adequades a fi que el futur docent pugui tenir la base per a les competències que es demanen. En aquests moments, es considera especialment rellevant tenir en compte els nous currículums d'educació infantil, primària i secundària, que preveuen el desenvolupament de "competències personals" en l'educació de l'alumnat, com també l'adquisició d'hàbits de disciplina, esforç, autocontrol, etc.

Metodologia adequada en els estudis per a futurs ensenyants. Les competències docents s'han d'exercir en la mateixa formació inicial. L'ús de metodologia transmissiva o de classes magistrals adoba la reproducció d'aquestes metodologies amb l'alumnat. Per això, es demana que la Universitat, en aquests estudis, abandoni una pràctica de transmissió de continguts, majoritària avui, i adopti una metodologia més adequada a la formació de professionals docents, com és l'aprenentatge basat en problemes, l'estudi de casos, el mètode de projectes, etc. Si el professorat del futur ha de ser facilitador de l'aprenentatge, estimulador de l'autonomia dels alumnes i impulsor de l'autoavaluació com a part del procés, és necessari que a la mateixa Universitat, el futur mestre o professor vegi models que impliquen aquesta nova manera d'aprendre. Així mateix, la necessitat que els professionals de l'educació treballin en equip, de manera col·laborativa i en xarxa, implica també haver après a la Universitat aquesta forma de treballar. Es proposa, en aquest sentit, una intervenció més directa de *l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya* (AQU) per assegurar la qualitat de la docència.

Per avançar en la formació en competències docents dels professionals de l'educació, s'apunten algunes **mesures organitzatives**:

Pràcticum compartit: El pràcticum de carreres o estudis per a aquests futurs professionals és una de les parts més importants i hauria de ser objecte d'una planificació compartida entre les facultats de Ciències de l'Educació, el Departament d'Educació i els centres educatius. A més, s'ha d'avançar cap a models de pràctiques en tres fases, amb funcions diferents: a) Pràctiques d'observació, b) Pràctiques de simulació, c) Pràctiques d'intervenció. L'objectiu final és aprendre a gestionar un grup classe amb eficàcia i atenent la diversitat de l'alumnat. En tots els casos sota la guia de mestres o professors experimentats. Les pràctiques s'haurien de realitzar des del primer curs. En l'avaluació de les pràctiques han

d'intervenir-hi conjuntament la Universitat i els centres educatius. Un tema no menor és el de qualificar els tutors de pràctiques mitjançant una formació sòlida, tasca que podrien desenvolupar també les facultats de Ciències de l'Educació.

Avaluació de la formació inicial per part dels equips directius: Una bona mesura que donaria un caràcter de més exigència i qualitat seria introduir d'una manera decidida una avaluació de la formació inicial en el seu conjunt per part dels equips directius dels centres on els mestres i professors treballin al primer any d'exercici docent. Aquesta avaluació serviria perquè la formació inicial anés canviant per adequar-se a les necessitats i demandes específiques del sistema educatiu no universitari.

7. Activitats d'extensió

La Conferència Nacional d'Educació

La Conferència Nacional d'Educació 2000-2002 (CNE) va ser creada pel Departament d'Ensenyament dins el marc del programa *Educació 2000-2004*, a fi de promoure un procés obert de debat, reflexió, avaluació i elaboració de propostes de millora del sistema educatiu català. Es va organitzar en set seccions, que van analitzar aspectes clau del sistema. La secció VII va estar dedicada a les competències bàsiques. Els dos objectius, que, com grans eixos, van orientar el treball d'aquesta secció, van ser: elaborar una proposta de gradació de les competències bàsiques entre primària i secundària i proposar orientacions per fer l'avaluació. Més informació: <http://www.gencat.net/cne/index.html>

El Congrés de Competències Bàsiques

Al juny de 2003 es va celebrar a Barcelona el *Congrés de Competències Bàsiques*, en el qual es van presentar quatre conferències, que van tractar el concepte de les competències des d'una perspectiva internacional i també l'aportació de Catalunya en el procés d'identificació i d'avaluació de les competències. Així mateix, es van presentar ponències i experiències corresponents als vuit àmbits en què s'havia organitzat el Congrés (àmbit artístic, d'educació física, de les TIC, laboral, lingüístic, matemàtic, social i tècnic-científic). El contingut de les conferències, les ponències i les experiències s'han recollit en un CD.

La Xarxa de Competències Bàsiques ("Xarxa Cb")

Des del curs 2001-2002 es va crear la Xarxa de Competències Bàsiques (Xarxa Cb) que és un equip de treball integrat per centres educatius de primària i secundària dels diferents Serveis Territorials del Departament d'Educació que comparteix experiències, elabora materials i participa en tasques de formació. Al curs 2007-2008 hi ha dues xarxes de Cb: una de primària i una altra de secundària.

Els objectius de la Xarxa Cb són els següents:

- Promoure processos d'autoavaluació per a l'elaboració de plans de millora, la seva implementació i la seva avaluació, a partir d'una reflexió qualitativa en equip orientada a millorar la gestió de les competències bàsiques.
- Elaborar materials i dissenyar processos per a la reflexió i l'anàlisi de resultats de les proves de competències bàsiques.
- Donar a conèixer les competències bàsiques i els processos de millora i el material generat per les xarxes.

Des del curs 2005-2006 es disposa del Portal www.xtec.cat/xarxacb, on es facilita documentació i recursos als centres que desenvolupen processos de millora de l'adquisició de les competències bàsiques.

Destaca, d'entre les activitats de la Xarxa Cb, el tutelatge, que és una activitat de guia i assessorament als centres que volen reflexionar sobre les competències bàsiques i millorar-ne l'adquisició per part dels alumnes. Els tutors (formadors) són membres de la Xarxa Cb, és a dir, professors que ja han viscut el procés d'avaluació interna en el seu centre i que, a més, l'han contrastat amb altres membres de la xarxa. Les finalitats del tutelatge són les següents:

- Promoure la reflexió pedagògica en els centres i l'autoavaluació qualitativa en equip.
- Facilitar instruments que ajudin el professorat a prendre decisions de millora en relació amb l'adquisició de les competències bàsiques per part del seu alumnat.

Les xarxes de primària i secundària tutel·len processos de reflexió i anàlisi sobre les competències en comprensió escrita, expressió escrita, expressió oral, càlcul i resolució de problemes.

Es tracta d'un procés d'autoavaluació qualitativa en equip, en el qual es compleixen unes condicions: el professorat participa des de les seves pròpies motivacions i interessos, la reflexió se centra en un problema educatiu concret, el professorat debat amb els seus companys duna manera flexible i raonada, el procés és obert i impulsa els aspectes positius i evita els efectes no desitjats.

2. ANÀLISI, VALORACIONS I PROPOSTES

1. El professorat: la seva formació inicial i permanent, la carrera professional

Considerem que el professorat és la peça clau per efectuar els canvis que comportarà per als centres escolars el treball d'orientar la seva acció educativa cap al desenvolupament de competències en l'alumnat. Alguns aspectes i propostes en els quals considerem que caldria incidir perquè puguin exercir la seva funció serien els següents:

1.1. En relació amb **la formació inicial**, considerem que l'estructura i els continguts del currículum de formació inicial haurien de ser un "model" per als futurs mestres i professors, de manera que la seva experiència d'"aprendre la professió" fes possible una vivència dels plantejaments teòrics. Les propostes serien:

- a) Estructurar el currículum en funció de les competències personals i professionals a desenvolupar, i no tant de les assignatures tradicionals. El currículum de formació inicial ha de ser coherent amb el currículum de l'alumnat. Atendre la formació personal i social a través de la integració de pensament, emoció i acció.
- b) Crear estímuls perquè el professorat universitari responsable de la formació treballi interdisciplinàriament entorn de les qüestions professionals que tenen a veure amb el desenvolupament de competències en l'alumnat.
- c) Organitzar el currículum entorn del prácticum, de manera que aquest sigui la font del plantejament dels aspectes sobre els quals cal aprofundir.
- d) Posar en pràctica, d'una vegada per sempre, un procés renovat per a la formació inicial del professorat de primària i especialment per al de secundària.

1.2. En relació amb el pas **de la formació inicial a l'exercici ple de la professió**, caldria organitzar un període transitori en el qual es continués la formació inicial i s'avalués si el futur docent és competent per utilitzar pràcticament el coneixement per actuar i aprofundir en la seva formació. La proposta seria:

Plantejar una formació postgraduació com un període d'inducció per als futurs professors (tipus "MIR" per als metges), que es realitzaria en centres docents i amb professorat de vàlua reconeguda, i alhora participar en una activitat de formació que els ajudaria a reflexionar sobre els aspectes en què més s'ha d'aprofundir. L'acompanyament dels nous professionals en aquesta etapa hauria de ser estimulants i ric en relació amb les pràctiques innovadores i hauria de promoure el treball en equip.

1.3. En relació amb **la formació permanent**, considerem que s'ha d'orientar principalment cap a la reflexió col·lectiva que ajudi a fonamentar i a aplicar, a partir dels problemes que el

professorat identifica, un currículum basat en el desenvolupament de competències. Les propostes serien:

- a) Plantejar els canvis curriculars no com una cosa totalment nova i deslligada de les necessitats reals de la societat, sinó com un pas de l'evolució de les persones, els col·lectius i les professions.
- b) Incidir especialment en el treball a realitzar en el camp de les competències a partir de les disciplines curriculars. Cal evitar, per exemple, que la lectura es treballi només a les classes de llengua o que el desenvolupament de les competències només tingui a veure amb procediments o habilitats.
- c) Aquest tipus de formació inclou que també s'hagi de plantejar per a l'actualització, tant en els continguts disciplinaris com en les metodologies didàctiques o en l'ús de nous instruments (per exemple, relacionats amb les TIC).
- d) Promoure la formació de grups de docents especialitzats en la formació d'altres docents, als qui s'hauria d'alliberar de part de la docència per exercir com a formadors. No es pot pensar que la formació de professors és una tasca que s'ha d'exercir més enllà de l'horari laboral.
- e) Plantejar la formació en relació amb projectes curriculars innovadors, avalats per la investigació universitària o institucions educatives reconegudes. Aquests projectes haurien de proveir el professorat de recursos i formació específica.
- f) Estimular l'intercanvi entre el professorat mitjançant les visites i les estades temporals d'un centre en altres centres, a fi de compartir experiències i pràctiques estimulants relacionades amb el desenvolupament de competències i fomentar el treball en col·laboració

1.4. En relació amb **la carrera docent**, considerem que s'ha d'orientar cap a premiar l'excel·lència i no tant els anys d'exercici de la professió o l'assistència a activitats de formació, que en bona part ja haurien d'estar incloses en l'horari laboral. Les propostes serien:

- a) Acreditar l'exercici de la docència a partir d'haver demostrat un bon domini de les competències personals i professionals en el període d'inducció, tipus "MIR" o similar.
- b) Avaluar periòdicament el professorat en funció de la seva capacitat per promoure el desenvolupament de competències en l'alumnat, en col·laboració amb els altres docents, i augmentar el sou en funció dels resultats de l'avaluació.
- c) Diversificar les ofertes professionals a fi que el professorat, a partir d'uns anys d'exercici de la docència de "base" i d'una formació complementària, pugui accedir a càrrecs

directius, als serveis educatius, a la Inspecció, a la formació inicial dels docents o a la formació permanent d'altres docents. En tots els casos s'hauria d'afavorir que, periòdicament, es reintegrés al treball a l'aula o es combinessin les dues tasques.

2. L'organització del treball escolar

La referència i la utilització de les competències bàsiques en l'educació tenen incidència en la gestió, el funcionament i l'organització del treball escolar en els diferents nivells de presa de decisions. Els canvis significatius que les competències bàsiques introdueixen en la determinació del currículum difícilment podran transformar els processos d'ensenyament i aprenentatge si l'estructura organitzativa del centre i l'aula no ho facilita. En aquest sentit, el treball cooperatiu entre el professorat i altres professionals de l'educació és indispensable per coordinar tota l'activitat educativa basada en la promoció de les competències.

2.1. Aspectes relatius a l'organització general de centre:

- a) El centre ha d'emfatitzar quines competències bàsiques són les més rellevants i significatives d'acord amb la realitat del seu alumnat i del seu entorn, i que han de constituir el referent fonamental dels projectes del centre, la programació de cada àrea o matèria i la pràctica docent. Per això, és indispensable l'existència d'òrgans de coordinació pedagògica generals on siguin representades totes les instàncies de presa de decisions curriculars del centre.
- b) El projecte educatiu del centre ha de contenir els aspectes nuclears dels objectius adoptats i les estratègies generals implicades en el desenvolupament de les competències prioritzades.
- c) És important, en aquest procés, distingir les competències transversals de les de cada àrea i/o matèria en cada un dels nivells educatius, com també assenyalar els blocs de contingut que millor les poden desenvolupar.

2.2. Aspectes relatius a l'organització dels equips docents o educatius de centre:

- a) És indispensable la creació d'equips docents o equips educatius coordinats pel tutor o tutora del grup amb competències per prendre decisions educatives i curriculars. La pràctica educativa i curricular basada en competències obliga, en major mesura que fins ara, a la cooperació del professorat de diferents àrees o matèries i altres professionals que intervenen en un mateix grup d'alumnes, amb l'objectiu de donar coherència a tota la pràctica educativa que aquests reben.
- b) Un treball per competències implica que es desenvolupin i s'assoleixin a través dels diversos coneixements, per tant, és difícil que puguin abordar-se únicament des de plantejaments purament disciplinaris o d'una assignatura. En conseqüència, obliga el professorat a impulsar propostes interdisciplinàries a partir de les programacions

realitzades, en el seu cas, pels departaments didàctics, que articulin la complementarietat del treball.

- c) Els equips docents han de concretar, en les programacions de cada àrea o matèria, les competències, especialment les transversals, d'acord amb la realitat del grup classe i de l'alumnat. En aquest sentit, és en les diferents unitats didàctiques de cada àrea o matèria que els continguts i els contextos han de permetre que les competències prioritzades possibilitin l'orientació acadèmica i professional. Per tot això, és fonamental i imprescindible garantir l'existència i el funcionament regular dels equips docents.
- d) Des d'aquesta perspectiva, el tutor o tutora del grup classe ha d'exercir el lideratge i la coordinació de la dinàmica de l'equip docent. En conseqüència, ha de disposar, a més de la formació i l'assessorament pertinents, del temps necessari.
- e) Per fer més efectiu el treball dels equips docents, els serveis educatius i de suport a la funció docent han de participar en les reunions i debats dels equips docents.

3. L'organització del sistema educatiu

En la societat actual s'han generat noves necessitats d'aprenentatge que l'educació, tant en l'etapa obligatòria com després al llarg de la vida, ha d'intentar satisfer. Les administracions educatives han de buscar les estratègies per identificar-les i expressar-les amb claredat, especialment a través de les competències bàsiques, en el currículum escolar dels diferents nivells educatius. És molt important que en tots els nivells educatius, des de l'infantil fins a la universitat, el currículum s'organitzi a partir de les competències bàsiques, perquè permet que hi hagi continuïtat entre els ensenyaments i, per tant, possibilita un major aprofundiment.

- a) El referent per determinar les competències bàsiques queda establert pels organismes internacionals competents i, en aquest marc, s'ha de realitzar l'adequació per part de l'Estat i, sobretot, de cada Comunitat Autònoma.
- b) L'elecció del currículum i de les competències ha de ser fruit del debat organitzat d'un ventall ampli i plural de la societat, i no només de les aportacions i la discussió dels especialistes d'un determinat camp del saber.
- c) Les administracions educatives no poden basar l'avaluació de la qualitat del sistema educatiu únicament en els rendiments acadèmics dels alumnes i en la promoció de les notes numèriques com l'única o millor manera de valorar l'adquisició de les competències.
- d) El currículum ha d'estar articulat de tal manera que es distingeixin els aprenentatges que es consideren indispensables dels que són desitjables d'adquirir. Les competències bàsiques han de permetre alleugerir el currículum de la llista inacabable de continguts, especialment els relatius a conceptes.

- e) Les competències bàsiques impliquen, en bona mesura, organitzar i abordar els aprenentatges d'una manera interdisciplinària, per això l'Administració educativa ha de realitzar una proposta curricular que permeti i faciliti al professorat i als centres la interdisciplinarietat i, si es desitja, la globalització dels aprenentatges. És indispensable que el currículum sigui obert i flexible, amb exemplificacions variades i plurals de com abordar els aprenentatges proposats perquè tota la comunitat educativa capti el veritable sentit i significat de la proposta.
- f) És indispensable que es realitzin revisions freqüents, ordenades i rigoroses del currículum per comprovar i valorar els aspectes que s'han de millorar, modificar i/o eliminar. Cada Comunitat Autònoma ha de disposar del seu institut d'avaluació del sistema educatiu per poder realitzar aquesta tasca.

4. Agents educatius implicats

L'educació és un compromís de tota la societat, en la qual el sistema educatiu i l'escola, malgrat ser la principal instància organitzada que educa, no és l'única, sinó que hi intervenen altres agents i estructures socials. Les competències bàsiques, com a referent central de l'educació, permeten una millor col·laboració i cooperació d'aquests agents i estructures.

4.1. En relació amb **les famílies**, es proposa:

- a) Col·laborar amb les famílies establint un diàleg més estret i fluid, tant personal com en grup, per establir complicitats i col·laboracions en relació amb la codefinició dels objectius educatius. Establir comunicacions freqüents i organitzades en què les famílies informin i expliquin les circumstàncies personals i socials que els seus fills i filles viuen, i que serviran al professorat i als centres en el moment de concretar i prioritzar el currículum, com també escollir els contextos més adequats perquè l'alumnat desenvolupi i domini millor les competències bàsiques.
- b) Informar les famílies perquè entenguin i valorin la importància de treballar competències bàsiques per al creixement personal dels seus fills i filles i, alhora, que comprenguin i acceptin que la seva avaluació no es pot reduir a les notes quantitatives de rendiment, sinó que és fonamental informar del progrés que l'alumne fa. Oferir a les famílies la informació pertinent sobre els treballs curriculars i escolars dels seus fills, que constatin els progressos en relació amb les competències bàsiques, comprovin la utilitat i la funcionalitat de la seva consecució i formin part també del seu context familiar.
- c) Impulsar plans de formació i assessorament a les famílies que puguin participar en les dinàmiques del centre i estiguin en condicions d'aportar les seves visions educatives i socials. Treballar amb les associacions de pares i mares dels centres perquè impulsin activitats de suport al conjunt de les famílies.

4.2. **L'entorn social** del centre i alumnes:

El territori i l'entorn més immediat de l'alumnat són els factors que més incideixen en la seva educació perquè, entre altres coses, hi ha necessitats educatives que només es poden satisfer en el temps de lleure, i altres que demanen la col·laboració i la intervenció dels agents i institucions socials.

- a) La col·laboració entre els centres educatius i els agents socials i comunitaris existents al territori implica que instàncies comunitàries exerceixin tasques mediadores. És un error pretendre que la responsabilitat de desenvolupar aquesta tasca de col·laboració, intercanvi i compromís correspongui només als centres educatius.
- b) La col·laboració i la coresponsabilització comporta debatre i acordar bona part de les competències bàsiques que s'impulsaran amb la població escolar, com també la manera de treballar-les i abordar-les per part dels diferents agents i instàncies socials i educatives, tant en el centre educatiu com en les activitats extraescolars i de lleure.
- c) És necessari realitzar un seguiment dels compromisos acordats per totes les parts i l'escola, i plantejar la possibilitat que el desenvolupament de les competències de l'alumnat fora de l'escola pugui incidir en les avaluacions escolars.
- d) Les administracions locals han d'impulsar projectes socials i educatius comunitaris que impliquin la col·laboració de tots els agents presents al territori amb l'objectiu de treballar tots en la mateixa direcció. Aquestes iniciatives han de tenir estructures estables i sòlides de participació i coordinació que permetin deixar constància i visualitzar els avantatges del treball que estan realitzant.

4.3. Els **mitjans de comunicació**:

Han de ser conscients de la seva responsabilitat en la formació de nens i joves i, per tant, haurien d'impulsar i desenvolupar iniciatives que permetin coresponsabilitzar-se en el plantejament de les competències bàsiques.

5. La metodologia de treball a l'aula

L'exercici d'una pràctica docent orientada al desenvolupament de competències en l'alumnat exigeix aplicar metodologies de treball diferents a les tradicionals. Alguns aspectes i propostes en els quals considerem que s'hauria d'incidir en aquest camp serien:

5.1. En relació amb **el currículum**, considerem que el concepte de competència comporta canvis substancials en relació amb què i com ensenyar i amb què i com avaluar. És necessari passar d'un currículum que busca que l'alumne demostrï que és capaç de repetir uns determinats coneixements i exemples simples a un currículum que permeti l'alumne demostrar que és capaç d'actuar en situacions complexes i imprevisibles. Les propostes serien:

- a) Plantejar el currículum de manera que s'evidenciïn les interrelacions entre les diferents àrees del coneixement. Amb aquesta perspectiva, cal abordar temàtiques socialment rellevants com l'educació per a la ciutadania, per a la salut, per a la sostenibilitat, per a la pau..., i també aspectes de la formació personal.
- b) Orientar el professorat sobre com promoure el treball per competències i com fer el seguiment de l'alumnat, ja que les competències no són de cicle o de curs, sinó que cada alumne les ha de desenvolupar al llarg de les etapes educatives.
- c) Dissenyar nous formats de la formació permanent per comunicar al professorat què ensenyar i com ensenyar, menys centrats en una enumeració dels continguts i més explicatius dels canvis que comporten els nous plantejaments curriculars.
- d) Donar a conèixer a l'opinió pública en general, a les famílies i als professionals de l'educació les característiques d'aquest canvi i les raons que el fonamenten, per exemple, a través d'una acció dels mitjans de comunicació, d'informació específica per a les famílies, etc.

5.2. En relació amb **la interdisciplinarietat i el treball en equip** en els centres docents, considerem que el desenvolupament de competències demana revisar el model organitzatiu dels centres docents. Les propostes serien:

- a) Estimular la participació dels docents en projectes d'innovació de tipus interdisciplinari i reconèixer públicament els que sobresurtin.
- b) Promoure formes organitzatives dels centres escolars que afavoreixin el desenvolupament de competències, especialment aquelles que permeten la participació de l'alumnat i l'expressió de les seves emocions, com també la realització d'activitats interdisciplinàries que no siguin considerades com un afegit sinó com a integrants del treball a realitzar per a l'aprenentatge de les diferents àrees curriculars.
- c) Donar més autonomia als centres escolars perquè decideixin com organitzar el seu temps i espai. Cada centre ha de trobar solucions pràctiques en funció del que vol fer i d'acord amb les característiques del seu alumnat, com també dels espais de què disposa.
- d) A termini mitjà, també caldria dissenyar els nous centres docents d'una manera diferent, amb un major nombre d'espais que possibilitin una gran diversitat d'agrupacions de l'alumnat.

5.3. En relació amb **la funció, l'ús i el disseny dels materials didàctics**, considerem que l'estructura i els continguts dels llibres de text actuals -el material didàctic més utilitzat pel professorat com a font per a la seva programació i per al treball dels seus alumnes-, de vegades no afavoreixen ni possibiliten prou el desenvolupament de competències i, per tant,

s'hauria de buscar la coherència amb les noves orientacions curriculars. Les propostes serien:

- a) Donar orientacions clares i específiques als autors dels llibres de text i a les editorials perquè es renovin a fons i controlar la seva adequació a les orientacions curriculars.
- b) Afavorir el desenvolupament de projectes editorials realitzats en col·laboració amb les universitats o altres institucions educatives i amb professorat innovador, que incloguin tot tipus de recursos, i no només el llibre de text, que estimulin el treball col·laboratiu entre l'alumnat de diferents centres.
- c) Promoure la difusió dels criteris que sostenen cada tipus de projecte i estimular l'adhesió dels centres o departaments a algun d'ells, a fi d'assegurar la coherència de l'equip de professorat.

6. L'avaluació

L'avaluació és sens dubte un dels components de l'activitat escolar que més ha de canviar en l'aplicació d'un currículum orientat al desenvolupament de competències en l'alumnat. No s'ha d'oblidar que és a partir de l'avaluació que l'alumnat, el professorat i les famílies perceben què és important aprendre, com i per què. Per tant, per reconèixer si un alumne és competent, cal aplicar una avaluació diferent a l'actual. Alguns aspectes i propostes en els quals considerem que caldria incidir en aquest camp serien:

6.1. En relació amb **l'avaluació al llarg del procés d'aprenentatge**, considerem que és necessari canviar la concepció segons la qual avaluació contínua és el mateix que examen continu, i que tots els alumnes s'esforcen més a aprendre quan comproven que no aproven. Creiem que és necessari passar d'una avaluació que contínuament només comprova resultats d'aprenentatge a una altra que promou que l'alumnat compregui per què s'equivoca i com ho ha de fer per millorar. Les propostes serien:

- a) Integrar el coneixement i la pràctica de processos d'avaluació formativa a qualsevol activitat de formació permanent del professorat, de manera que tota proposta d'activitat orientada al desenvolupament de competències en l'alumnat inclogui com se l'ajudarà a autoreconèixer com actuar per superar els seus errors o dificultats.
- b) Difondre pràctiques d'avaluació formativa que estimulin l'autoregulació-autoavaluació de l'alumnat i, per tant, la seva autonomia. El temps que el professorat dedica a revisar els treballs dels alumnes afavoreix l'aprenentatge i ha d'incloure la comunicació posterior amb l'alumne.

6.2. En relació amb **l'avaluació del nivell de competència desenvolupat** per cada alumne en diferents moments o etapes del seu procés d'aprenentatge, considerem que cal replantejar a fons els continguts de l'avaluació, les activitats i els criteris. És cert que per a

alguns components de les competències encara no es disposa d'indicadors consensuats, però aquest fet no és un obstacle per afrontar el repte d'identificar-los. Les propostes serien:

- a) Elaborar i difondre preguntes d'avaluació tipus "PISA" a fi que el professorat disposi de models d'indicadors per avaluar competències. Especialment, caldria difondre exemples sobre com avaluar les competències personals i socials.
- b) Informar les famílies sobre com s'avalua el nivell de competència desenvolupat pels seus fills, a partir d'exemples clars. Especialment, caldria incidir en el fet que les competències inclouen els continguts fonamentals de les disciplines, però que aquests sabers cal aplicar-los per prendre decisions.
- c) Estimular que l'avaluació que es comunica a les famílies i a l'alumne (i la que consta al seu expedient) posi de manifest no només la consecució de les competències per comparació amb els estàndards desitjables, sinó molt especialment l'evolució al llarg d'un curs i al llarg dels cursos en funció dels punts de partida.
- d) Regular que l'avaluació final sobre el nivell de competències assolit i les conseqüències d'aquesta avaluació respecte a una possible repetició de curs siguin decisions preses per acord de l'equip docent del curs. En cas de no haver-hi consens, el tutor o tutora té l'última paraula.

6.3. En relació amb **l'avaluació dels centres educatius**, considerem que és important que les escoles integrin l'avaluació de la seva activitat i dels seus resultats en el projecte de funcionament. Només a partir de l'avaluació es poden detectar els punts forts i febles del centre i promoure que el professorat discuteixi com afrontar col·lectivament processos de millora. Les propostes serien:

- a) Instaurar l'avaluació com una de les accions imprescindibles que tot centre educatiu ha de dur a terme. En el marc de la seva autonomia, cada centre podria buscar assessors externs que col·laborin en la seva realització.
- b) Continuar realitzant proves externes de competències, orientades perquè cada centre docent pugui identificar els seus resultats comparant-los amb els d'altres centres, ponderar-los en funció de les característiques del seu alumnat, interpretar-los i prendre decisions.
- c) Promoure especialment l'anàlisi de la coherència entre els objectius d'un currículum fonamentat en el desenvolupament de competències i els continguts treballats, la metodologia aplicada i el sistema d'avaluació.
- d) Elaborar plans de millora amb objectius a termini mitjà per ajudar que els centres obtinguin millors resultats; plans que tinguin en compte l'aplicació de propostes innovadores i que impliquin tot el claustre. En aquest sentit, serà imprescindible revisar

els sistemes organitzatius, la formació del professorat i l'obtenció de recursos, si es detecta que són necessaris.

7. L'autonomia dels centres

Una aprenentatge basat en competències exigeix que els centres educatius puguin prendre decisions en funció de les característiques del seu alumnat i del seu entorn. Ajudar l'alumnat a integrar coneixements i a aplicar-los en la seva actuació exigeix tenir en compte que les realitats són molt diverses i demana decisions adequades. La funció principal de l'Administració consisteix a garantir que l'exercici de l'autonomia afavoreixi la igualtat d'oportunitats per a tots els centres educatius. Fixar normes de compliment iguals per a tots no és la millor manera d'atendre les desigualtats. Alguns aspectes i propostes en els quals considerem que caldria incidir en aquest camp serien:

7.1. El centre, en relació amb la seva **organització**, hauria de poder realitzar actuacions per:

- a) Reforçar la direcció dels centres per poder impulsar projectes educatius que promoguin el desenvolupament de competències en l'alumnat en funció de les seves característiques.
- b) Potenciar l'acció tutorial a fi que els tutors i tutores actuïn com a coordinadors del treball per competències. Aquest paper fonamental de la tutoria ha de quedar clarament reflectit en el PEC.
- c) Possibilitar que els centres, en funció de les seves característiques, puguin establir horaris més flexibles que facilitin el treball interdisciplinari i la coordinació dels equips de professors sobre les competències.
- d) Estimular l'aplicació de models educatius (i arquitectònics) que trenquin amb l'estructura un aula-un professor, i estimulin el treball autònom de l'alumnat.
- e) En els centres públics, possibilitar que una part del professorat pugui ser seleccionat en funció del seu perfil i de les necessitats del treball col·lectiu del centre, garantint el caràcter públic de la contractació i el seu compromís amb el PEC del centre.

7.2. En relació amb **la formació en el centre**, les principals propostes serien:

- a) Estimular plans de formació en els centres que afavoreixin la identificació dels seus punts forts i dels seus punts febles en relació amb el treball per competències que ja apliquen, el coneixement i la gènesi d'altres formes de treball i la reflexió sobre com superar les dificultats que la pràctica diària comporta.
- b) Plantejar els plans de formació a termini mitjà –tres anys– per afavorir que la formació incideixi realment en la pràctica del professorat i evitar el "consum" d'activitats de formació que no arriben a l'aula.

- c) Promoure l'intercanvi entre centres, a fi que el professorat pugui conèixer com s'apliquen propostes organitzatives i formatives innovadores. Divulgar les experiències més innovadores i reeixides.
- d) Facilitar que el professorat competent i expert pugui exercir com a assessor de la formació en centres, sense que això representi allargar el seu horari laboral.

8. La diversitat en els diferents nivells

La diversitat fa referència a les necessitats educatives diferents que l'alumnat té per aconseguir els aprenentatges que es consideren essencials per al seu desenvolupament i socialització. L'atenció a la diversitat, doncs, és l'aspecte nuclear de la qualitat de l'educació perquè es refereix als ajuts i serveis que cada alumne necessita per accedir al currículum.

Des d'aquesta perspectiva, les competències bàsiques són fonamentals perquè són el referent educatiu comú a tots i perquè ofereixen un ventall de múltiples possibilitats per adquirir-les i per diversificar els camins i els ajuts per assolir-les.

- a) Encara que competències i continguts estan estretament relacionats, la virtualitat d'aquelles és que la seva adquisició es fa amb continguts, situacions o contextos d'aprenentatge diferents. És a dir, les competències no s'aconsegueixen d'una única manera i amb un sol tipus de continguts. Això és important perquè permet que cada alumne, d'acord amb les seves característiques i necessitats educatives, pugui trobar diferents situacions i continguts per desenvolupar-les. Aquest escenari, doncs, permet i obliga a ajustar millor les situacions d'aprenentatge a les necessitats educatives diferents.
- b) La sobrecàrrega de continguts comporta generalment una pràctica educativa i didàctica basada en la transmissió de coneixements i en la utilització de classes magistrals que no connecten amb la manera d'aprendre de la immensa majoria d'alumnes. Així, les competències faciliten la utilització de didàctiques més plurals adaptades a les diferents necessitats.
- c) El desenvolupament de les competències bàsiques ha de permetre integrar diferents tipus de continguts, la qual cosa comporta que els aprenentatges s'organitzin entorn de conceptes, valors, actituds i habilitats o procediments d'una manera equilibrada. Això és avantatjós per a tots els alumnes perquè permet que cada un pugui desenvolupar-les, incidint més en unes que en altres tipologies o en totes de la mateixa manera.
- d) Les competències estan relacionades no només amb el saber, sinó, fonamentalment, amb el "saber fer" i impliquen que els aprenentatges han de ser aplicables i han de tenir funcionalitat per a l'alumnat. Això incrementa la possibilitat que un major nombre d'alumnes trobi aprenentatges més pròxims a la seva realitat.

ANNEX: PRESENTACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA "XARXA DE COMPETÈNCIES BÀSIQUES (XARXA CB)"

Dades de la institució

Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya
Direcció General de l'Educació Bàsica i del Batxillerat
Subdirecció General d'Ordenació Curricular

Modalitat de l'experiència

Experiències de formació de caràcter institucional basades a la pràctica de les competències bàsiques.

Descripció de l'experiència

La Xarxa de Competències Bàsiques (*Xarxa Cb*) és un equip de treball integrat per centres educatius de primària i secundària dels diferents Serveis Territorials del Departament d'Educació de Catalunya, que comparteix experiències, elabora materials i participa en tasques de formació.

En el marc de l'avaluació de centres educatius, el Departament d'Educació va iniciar en el curs 2000-2001 l'aplicació de proves de competències bàsiques per als alumnes de 4t de primària. En el curs següent, es va estendre l'aplicació de les proves als alumnes de 2n d'ESO i, alhora, es va organitzar la *Xarxa Cb*, sota l'impuls de la Subdirecció General d'Ordenació, que ha assessorat a més de 150 centres a Catalunya.

La *Xarxa Cb* s'organitza en dos equips de treball, un de primària i un altre de secundària, que analitzen les proves de competències bàsiques i els seus resultats, i reflexionen sobre com millorar l'adquisició de les competències, per tant, sobre com gestionar el currículum perquè els alumnes siguin més competents. Elaboren també instruments per a l'anàlisi i la reflexió en equip a fi de facilitar el procés d'autoavaluació en els centres.

Els membres de la *Xarxa Cb* comparteixen experiències educatives, elaboren materials que serveixen per orientar altres centres i donen suport al professorat a través d'activitats de formació sota la modalitat de tutelatge i, així mateix, disposen del portal, <http://phobos.xtec.net/xarxacb/> en el qual es recullen i difonen instruments per a la reflexió, materials per orientar l'anàlisi, etc.

En el marc de l'avaluació de les competències bàsiques, la Subdirecció General d'Ordenació Curricular proposa i ofereix una sèrie d'actuacions orientades a potenciar la millora de l'adquisició de les competències bàsiques de l'alumnat en l'ensenyament obligatori.

Les actuacions formatives estan incloses en els plans de formació de zona que es donen a conèixer a través de l'oferta que gestionen els centres de recursos per al professorat.

L'oferta formativa es concreta en el tutelatge per a la millora de l'adquisició de les competències bàsiques de l'alumnat de primària i el tutelatge per a la millora de l'adquisició de les competències bàsiques de l'alumnat de secundària.

El tutelatge és un conjunt d'actuacions de suport als centres educatius per facilitar la reflexió sobre les competències bàsiques i la seva adquisició per part de l'alumnat, a càrrec dels membres de la *Xarxa Cb*. Els tutors han dut a terme en els seus centres processos d'avaluació interna i han compartit i contrastat els seus resultats.

Les xarxes de primària i secundària tutel·len processos de reflexió i anàlisi sobre les competències lingüístiques i les de l'àmbit matemàtic.

Aquesta modalitat formativa va dirigida als centres educatius –formació en centres–, als equips directius, als caps dels departaments didàctics i al professorat, en general, dels centres educatius.

És convenient la participació majoritària dels claustres dels centres de primària i de professorat dels diferents departaments didàctics en els centres de secundària, a part dels equips directius.

Els objectius del tutelatge són:

- Promoure la reflexió pedagògica en els centres i l'autoavaluació qualitativa en equip.
- Facilitar instruments que ajudin el professorat a prendre decisions de millora amb relació a l'adquisició de les competències bàsiques per part del seu alumnat.

Pel que fa a l'enfocament del tutelatge, es tracta d'un procés d'autoavaluació qualitativa en equip. Aquests processos acostumen a funcionar millor si el professorat participa des de les seves pròpies motivacions i interessos, la reflexió se centra en un problema educatiu concret i els professors debaten amb els seus companys d'una manera flexible i raonada. El procés és obert i impulsa els aspectes positius i evita els no desitjats.

En el tutelatge distingim diverses fases:

- Sensibilització del professorat
- Organització del procés
- Presentació dels instruments de treball i recopilació de la informació
- Interpretació de la informació recopilada
- Plantejament de propostes de millora i confecció d'un pla d'intervenció

Atenent als aspectes formals, el tutelatge consisteix en 18 hores de formació presencial i entre 6 i 12 hores de treball en sessions en les quals els participants organitzen i promouen les fases del procés a fi que prenguin acords per elaborar el pla de millora.

Al final del procés, el centre ha d'elaborar un pla de millora que inclogui la implementació dels acords, explicitant els que corresponen a l'àmbit organitzatiu i al d'aprenentatge, les mesures a curt, mitjà i llarg termini, la metodologia que convingui, qui s'ocuparà del seguiment, com i quan es realitzarà l'avaluació de les mesures acordades, etc.

Alhora s'han de presentar activitats d'aprenentatge elaborades pels departaments didàctics, el professorat i/o els equips docents dels diferents nivells en què s'implementarà el pla per assolir els objectius acordats.

A diferència d'altres modalitats de formació, el tutelatge demana una implicació clara del centre educatiu en el procés, a través d'un equip impulsor format per tres o quatre membres que s'encarrega d'estimular i mantenir les discussions en els diferents equips de professorat del centre, i d'obtenir resultats perquè siguin analitzats en col·laboració amb la persona encarregada del tutelatge. Es tracta d'un model que compta amb la implicació de tot el professorat del centre en la reflexió i la presa de decisions.

El tutelatge és un programa de formació que creu en l'autonomia dels equips de professorat i en la capacitat dels docents per analitzar els fenòmens educatius en què estan immersos, posar en comú les seves idees i arribar a compromisos de millora.